

Ресурсно-аналітичний центр
"Суспільство і довкілля"

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАТИМУТЬ НА ЕКОЛОГІЧНУ ПОЛІТИКУ В УКРАЇНІ У 2017-2020 рр.

Аналітична записка

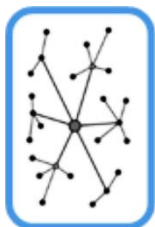
Ця аналітична записка дає коротку характеристику окремими факторам національного та міжнародного характеру, які, на нашу думку, будуть суттєво впливати на екологічну політику в Україні у найближчі чотири роки.

Усі фактори згруповані на національні та міжнародні у відповідності до їх походження. Порядок подання факторів не свідчить про їх меншу чи більшу важливість. Кожний фактор ми аналізували, яким чином він впливатиме на екологічну політику та природоохоронну сферу в цілому в Україні.

Сподіваємось, їх короткий аналіз буде корисним усім зацікавленим особам в Україні, що займаються питаннями охорони довкілля, сталого розвитку, реформування національної екологічної політики.

I. ФАКТОРИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ:

1. Продовження процесу децентралізації.

Подальша децентралізація, у тому числі в бюджетній сфері, матиме суттєвий вплив на фінансування природоохоронної діяльності, зокрема щодо розподілу та використання екологічного податку, ренти, інших податків та зборів. Децентралізація сприятиме перерозподілу повноважень між центральними органами влади, місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування в екологічній сфері. Окрім того, децентралізація приведе до зміни ролі місцевих громад, їх впливу на природоохоронну сферу та управління природними ресурсами.

2. Війна на Сході України.

Подальше збройне протистояння спричинятиме де-пріоритезацію екологічних питань на порядку денному держави та суспільства. Війна на Сході та окупація Криму вимагатиме моніторингу (віддаленого) забруднення довкілля на тимчасово окупованих територіях та зоні АТО. Загострене сприйняття потреб армії сприятиме екологічним правопорушенням під прикриттям інтересів національної оборони (наприклад, використання природоохоронних територій в воєнних цілях, лісових ресурсів тощо). Війна на Сході створює передумови іншим безпековим викликам, наприклад, в енергетичній сфері, що матиме наслідки для довкілля.

Ряд особливостей матиме ситуація після війни. Так, виникне гостре питання екологічних чинників відбудови та реінтеграції територій. Відновлення економічного потенціалу територій вимагатиме реструктуризації, у тому числі шляхом екологізації економіки реінтегрованих територій. Може виникнути питання компенсації екологічних збитків державою-агресором.

3. Продовження євроінтеграційного курсу.

Євроінтеграційний курс держави ймовірно залишиться зовнішньополітичним пріоритетом та буде основним рушієм реформ в екологічній політиці. Це означає, що імплементація екологічного законодавства ЄС залишатиметься пріоритетом, сприятиме внесенню екологічних питань на порядок денний Уряду та Парламенту. Євроінтеграційні реформи, водночас, можуть підміняти необхідні національні реформи у сфері охорони довкілля.

4. Політичний порядок денний країни матиме наголос на економічному розвитку та дерегуляції.

Економічний розвиток та дерегуляція залишатимуться пріоритетними завданнями державної політики. Внаслідок економічного зростання ймовірно посилення негативного впливу (тиску) на довкілля. Реформа управління у сфері охорони довкілля буде складною, особливо там, де зачіпатимуться інтереси бізнесу, інвесторів. Перехід на принципи зеленої економіки (чи пов'язаної моделі) може набути актуальності та підтримки, як майбутня модель, особливо на перетині питань енергоефективності, енергоємності економіки, безпеки.

5. Запровадження європейських екологічних стандартів у контексті зони вільної торгівлі з ЄС.

Функціонування зони вільної торгівлі з ЄС впливатиме на багато сфер, у тому числі й довкілля. Так, це стимулюватиме впровадження екологічних стандартів ЄС на продукцію. Зростання об'ємів торгівлі з ЄС посилить навантаження на довкілля в Україні (як наслідок зростання виробництва товарів та послуг, у першу чергу транспортних). Умови вільної торгівлі можуть впливати на екологічне регулювання в Україні.

6. Невдоволення населення рівнем життя.

Висока частка бідного населення посилюватиме брак підтримки екологічних реформ з боку населення. Це може обумовлювати впровадження лише окремих інструментів екологічної політики, призводитиме до монетизації екологічної свідомості населення.

7. Збільшення підтримки політичних партій-популістів. Підготовка до виборів у ВРУ та виборів Президента України, місцеві вибори.

Посилення впливу популістських сил, особливо в контексті виборів, може сприяти популізму самих екологічних реформ (їх повільне або поверхнєве впровадження). Окрім того, ймовірна політизація окремих екологічних питань. З іншого боку, ми передбачаємо певну «екологізацію» політики, особливо в частині передвиборчої роботи (програм).

8. Боротьба за природні ресурси.

Боротьба та перерозподіл природних ресурсів на усіх рівнях впливатиме на екологічні реформи в багатьох секторах, сприятиме «перекосу» в екологічній політиці. Це спричинятиме подальший вплив олігархічних кланів на екологічну сферу, ускладнить боротьбу з корупцією. Прозорість природо-ресурсної сфери може закріпитись як тренд (за прикладом видобувної галузі).

II. ФАКТОРИ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ:

1. Реалізація Паризької угоди про зміну клімату.

Глобальні кліматичні домовленості безпосередньо впливатимуть на національну політику та законодавство у сфері боротьби зі зміною клімату. Це посилить зв'язок екологічної з іншими сферами (енергетика, сільське господарство, інфраструктура, торгівля). Боротьба зі зміною клімату може стати вагомим фактором міжнародних відносин (фактор глобальної проблеми), поруч з правами людини, міжнародною безпекою.

2. Послаблення ЄС. Brexit, перегляд пріоритетів в рамках ЄС.

Вихід Великобританії з ЄС матиме вплив на екологічну політику ЄС з багатьох питань, послабить сам Європейський Союз. Ймовірно зазнають змін пріоритети співпраці Україна–ЄС. Послаблення ЄС матиме наслідки для євроінтеграційного курсу України та євроінтеграційних процесів у Європі загалом.

3. Впровадження цілей сталого розвитку ООН.

Цілі сталого розвитку будуть пріоритетом роботи ООН: як самих її установ (в тому числі в Україні та регіоні), так і процесів, які відбуваються під егідою ООН.

4. Наростання загроз регіональній та міжнародній безпеці.

Може посилитись роль екологічної складової, особливо ресурсної, у регіональній та міжнародній безпеці. Регіональна та глобальна боротьба за водні ресурси, енергетичні ресурси може стати причиною безпекових криз. Негативні сценарії виникнення/ розвитку поточних конфліктів містять екологічні чинники та наслідки.

5. Зміна політичного курсу/невизначеність політичного курсу у США.

Невизначеність політичного курсу США в результаті останніх виборів Президента США є важливим фактором. Цілком можлива непослідовна політика США щодо України, невизначеність пріоритетів двосторонньої співпраці, допомоги. Позиція США може мати ключовий вплив на кліматичну глобальну політику, у тому числі в Україні. Нова політика США може мати суттєвий вплив на роботу інституцій, що традиційно підтримують демократизацію в Україні (у тому числі, на середовище донорів). Зміна внутрішньо- та зовнішньо-політичного курсу США впливатиме на процес попередження та подолання загроз міжнародній та регіональній безпеці.

Підготовлено експертами Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля»: Андрусевич Наталія, Козак Зоряна, Андрусевич Андрій, Хомякова Ольга.

(с) Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», 2016.

www.rac.org.ua